



Bildande av naturreservatet Borgundaberget i Falköping och Skövde kommuner

Innehåll

Beslut om bildande m.m.

Syftet med naturreservatet

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Beslut om föreskrifter

Ärendets handläggning

Länsstyrelsens bedömning och motivering

Upplysningar

Ersättningstalan

Kungörelse

Hur man överklagar

Bilagor

Bilaga 1a. Beslutskarta

Bilaga 1b. Precisering av föreskrift B2

Bilaga 2. Översiktskarta

Bilaga 3. Skötselplan

Bilaga 4 Sakägarförteckning

Bilaga 5 Sändlista

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Naturreservatet Borgundaberget
NVR ID:	2047078
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Falköping och Skövde
Lägesbeskrivning:	Ca: 9 km syd om Skövde
Fastigheter och ägare:	<i>Enligt sakägarförteckning (bilaga 4)</i>
Nyttjanderättsinnehavare:	<i>Enligt sakägarförteckning (bilaga 4)</i>
Areal (ha):	87,6 ha
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Natura 2000-beteckning:	-
Naturgeografisk region:	Falbygden

Beslut om bildande m.m.

Länsstyrelsen förklarar det område som avgränsats på kartan i bilaga 1a som naturreservat. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken.

Naturreservatets gränser ska märkas ut i terrängen.

Namnet ska vara Naturreservatet Borgundaberget.

Beslutet riktar sig till allmänheten, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

I enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan för naturreservatets långsiktiga vård.

Länsstyrelsen har tidigare beslutat om följande områdesskydd som berör det nu bildade naturreservatet:

- Landskapsbildskydd enligt 19 § Naturvårdslagen den 3 mars 1967, dnr IIIG9 6 63

Länsstyrelsen beslutar att detta områdesskydd ersätts inom de delar som berörs av naturreservatet när nu aktuellt beslut vunnit laga kraft.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och utveckla områdets värdefulla naturmiljöer i form av löv- och ädellövskogar på bergets platå och längs dess kanter, hasselrika miljöer samt öppna och trädklädda artrika och kulturhistoriskt intressanta betesmarker.
- bevara och utveckla hävdgynnad växt-, djur-, svamp- och lavflora i betesmarkerna.
- bevara och utveckla växt-, djur, svamp-, lav- och mossflora knuten till naturskogsartad löv- och ädellövskog.
- området ska erbjuda goda förutsättningar för rörligt friluftsliv, som dock ska ske på ett sådant sätt att det inte skadar områdets naturvärden.
- bevara de inom området förekommande naturtyperna och/eller arterna som ingår i EU:s nätverk av skyddsvärda områden, Natura 2000, i gynnsamt tillstånd.

Syftet ska uppnås genom att:

- Skogen på platån och i branterna lämnas att huvudsakligen utvecklas fritt.
- Arealen öppen och trädklädd betesmark utökas genom restaurering.

- Befintliga betesmarker vidmakthålls genom årligt bete och skötsel.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Reservatet hyser mycket höga biologiska bevarandevärden främst på grund av att skogen uppe på platån och i branterna till stor del är orörd och opåverkad av skogsbruksåtgärder m.m. Skogen har mycket lång kontinuitet främst i branterna. Bitvis uppe på platån har skogen uppkommit naturligt efter upphörd hävd. Idag kan stora delar av skogen karaktäriseras som naturskogsartad och här finns flera sällsynta och hotade arter som till exempel apelticka, veckticka och stor aspticka. I betesmarken i söder finns en rik flora av kärlväxter och svampar knutna till områden med lång hävdkontinuitet t.ex. fältgentiana, jungfrulin och backsippa. Hagen har troligen en obruten hundraårig hävdtradition utan gödselpåverkan och är idag en av Skaraborgs rikaste lokaler för ängssvampar. På hygget i norr och i den tidigare restaurerade betesmarken på bergets södra sluttning finns goda förutsättningar att utveckla områdets naturvärden.

De geologiska bevarandevärdena är stora på Borgundaberget. Berget är ett typiskt plåtåberg, bestående av kambrosiluriska lager med ett skyddande diabaslager högst upp. I reservatet märks också övergången mellan diabas och skiffer tydligt på markvegetationen.

Till områdets kulturhistoriska bevarandevärden hör det system av fossila åkrar som återfinns i betesmarken i reservatets södra del samt tillhörande odlingsrösen m.m.

Genom bildande av naturreservat säkerställs att dessa naturvärden bibehålls och kan få erforderlig skötsel.

Beslut om föreskrifter

Länsstyrelsen beslutar att följande föreskrifter ska gälla i naturreservatet. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

- A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap. 5 § miljöbalken)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. Uppföra byggnad eller anläggning.
2. Uppföra mast, torn, vindkraftverk eller liknande anordning.
3. Anlägga väg, luft- eller markledning, stängsel eller hägnad.
4. Anordna upplag, utföra fyllning eller tippning.
5. Borra, spränga, gräva, schakta eller bedriva täkt av något slag, ej heller husbehovstäkt.
6. Dika, dikesrensa, dämna eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets hydrologiska förhållanden.

7. Avverka träd, gallra, röja, plantera eller utföra skogsbruksåtgärd.
8. Ta bort, flytta eller upparbeta döda träd, buskar eller vindfälle.
9. Använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel.
10. Tillföra naturliga eller kemiska växtnäringsämnen.
11. Stödutfodra med annat än mineralfoder.

Det är vidare förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

12. Bedriva bete mellan 1 nov – 15 april.
13. Gräva ner befintliga luftledningar.

Föreskrifter enligt A ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår under B.

Föreskrifterna A4, A5, A7, A8 gäller ej i följande fall:

- Vid arbeten inom befintliga vägar markerade i bilaga 1a i syfte att reparera eller underhålla dessa.
- Vid reparation, underhåll, trädsäkring och ombyggnad av befintliga luftledningar enligt gällande ledningsrätt, nyttjanderätt eller servitut. Markskador ska då om möjligt undvikas, men uppkommer markskador ska de repareras.

Föreskrift A7 gäller inte:

- Vid underhåll av befintliga siktgator vid jaktorn på fastigheten Nolheden 1:9.

Föreskrift A11 gäller inte:

- Vid övergångsutfodring under högst en vecka vår respektive höst efter överenskommelse med förvaltaren och på särskilt anvisad plats.

B. Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar uppförs/anläggs och att följande åtgärder vidtas.

1. Utmärkning av naturreservatet i terrängen enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar.
2. Uppsättning och underhåll av informationstavlor, vandringsled samt rastplatser i enlighet med karta i bilaga 1b.
3. Betesdrift, inklusive stängsling och vattenförsörjning m.m.
4. Restaurering av lövskog och betesmark.
5. Ringbarkning, gallring och röjningar av bl.a. gran och buskar samt i anslutning till gamla och grova lövträd och efterträdare till dessa.
6. Genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.
7. Körning med motordrivet fordon i samband med skötselåtgärder.

C. Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap. 30 § miljöbalken)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. Framföra motordrivet fordon annat än i samband med uttransport av fällt vilt med s.k. älghugare, fyrhjuling eller motsvarande.
2. Bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående eller omkullfallna träd och buskar.
3. Utplanterä växt- eller djurart.
4. Cykla

Det är vidare förbjudet att utan Länsstyrelsen tillstånd:

5. Anordna lägerverksamhet eller idrottstävling för mer än 50 personer.

Föreskrifter enligt C ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår under B.
- När Länsstyrelsen, eller den Länsstyrelsen utser, genomför naturinventeringar vilka även kan innebära insamling av arter i vetenskapligt syfte om förbud mot insamling av växt- och eller djurart.

Föreskrift C1 gäller inte:

- På de vägar som utpekats på karta i bilaga 1a
- När ledningsinnehavare vid reparation, underhåll och trädsäkring av befintliga luftledningar eller nedgrävning av befintliga luftledningar använder erforderliga motordrivna fordon. Eventuella markskador ska repareras.

Ärendets handläggning

Länsstyrelsen initierade arbetet med att bilda ett naturreservat år 2006.

Vid tidpunkten för detta beslut har intrångsavtal tecknats med samtliga fastigheter.

Samtliga mark- och sakägare har förelagts enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att yttra sig över förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan.

Förslaget till naturreservat har remitterats till Falköpings och Skövde kommuner, SGU, Skogsstyrelsen och Miljösamverkan östra Skaraborg.

LRF, Mellersta Götalands jordägarförening och Skaraborgs naturskyddsförening har fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande.

Inkomna synpunkter:

Yttrande har inkommit från Falköpings kommun, Miljösamverkan östra Skaraborg, Skövde naturskyddsförening, Harald Engström, ett gemensamt yttrande har lämnats från 10 av de 13 berörda fastigheterna.

Miljösamverkan östra Skaraborg har inga synpunkter på förslaget.

Falköpings kommun ser mycket positivt på att Borgundaberget får ett långsiktigt skydd. De anser dock att reservatet bör göras tillgängligt på ett bättre sätt. Länsstyrelsen har kompletterat förslaget med anläggande av P-plats och vandringsleder m.m. för besökare.

Skövde Naturskyddsförening är mycket positiva till bildande av naturreservat. De anser dock att några anliggande områden saknas i reservatet. Naturskyddsföreningen framför också några synpunkter på skötselplanen. Länsstyrelsen anser inte att det i nuläget föreligger motiv att utöka naturreservatet, däremot har man infört några av de föreslagna förändringarna av skötseln i skötselplanen.

Ägarna till 10 av de berörda fastigheterna framför att de anser att reservatet ska vara åtkomligt för den naturintresserade samt ortsbor. De önskar därför att en parkeringsplats samt vandringsled m.m. anläggs i reservatet. Länsstyrelsen har tillmötesgått deras önskemål och kompletterat förslaget till skötselplan och beslut med detta.

Harald Engström önskar liksom övriga markägare att vandringsleder m.m. anläggs i reservatet. Han understryker vikten av att delar av fastigheten Sjögerstad 12:1 hävdas, då detta är en förutsättning för att kunna bedriva jakt i området. Länsstyrelsen konstaterar att skötselplanen föreskriver restaurering och hävd på de marker som Harald Engström åsyftar i sitt yttrande.

Länsstyrelsens bedömning och motivering

Beskrivning av naturreservatet

Borgundaberget är ett av Västergötlands minsta platåberg och ligger mellan Stens-
torp och Skultorp, ca 1 mil söder om Skövde. Berget ligger helt omgivet av jord-
bruksmark. Väg 46 korsar naturreservatet i dess sydligaste del.

Borgundaberget är ett typiskt platåberg, som kännetecknas av ett antal olika kam-
brosiluriska lager med ett skyddande diabaslager högst upp. Själva platån är så gott
som helt plan och markeras av mindre stup och kraftiga sluttningar åt väster, norr
och öster. Söderut planas marken ut successivt och övergår i några långsmala höjd-
ryggar. Nedanför själva diabasstupet tar ett lager med skiffer vid, vilket märks på
näringsrikare markförhållanden med en örtrikare vegetation än uppe på platån.

Platån är klädd med gammal lövskog som hyser en mycket stor förekomst av både
liggande och stående död ved i alla nedbrytningsstadier. Björk, asp och sälg domi-
nerar, men även gran, oxel, fågelbär, ask, ek, rönn, tall, alm, ask och vildapel före-
kommer. Här finns en mycket rik vedsvampflora med flera rödlistade arter som är
knutna till den naturligt döda veden. Hassel förekommer rikligt i större delen av
området.

Branterna är blockrika med höga naturvärden knutna till skogsmiljön med dess bit-
vis åldriga trädsnitt. I vissa delar av branterna översilas blocken ständigt av fukt
och vatten, vilket resulterar i att tjocka mossfällar breder ut sig över stenar och
trädbaser. Säl-, björk- och grannågor finns spridda. Här finns flera signalarter i
form av mossor, lavar och svampar.

På bergets södra del finns en tidigare men nu ohävdad restaurerad betesmark med
stor potential att hysa höga naturvärden inom kort.

Hagen längst i söder har troligen en obruten flerhundraårig hävdtradition utan göd-
selpåverkan. Här finns den rödlistade fältgentianan och inte mindre än 23 rödlis-
tade ängssvampar. Hagen är utan tvekan en av Skaraborgs rikaste ängssvamploka-
ler. Denna hage är också av mycket stort kulturhistoriskt värde. Här finns ett sy-
stem av fossila åkrar som utgör ett 80-tal åkerytor. Gränsen mellan de forna åk-
rarna markeras av halvmeterhög stenrika jordvallar. Förutom jordvallar finns i
området ett 60-tal odlingsrösen. Hela slänten är omgiven av stenmurar, som är av
betydligt yngre datum än de fossila odlingsmarkerna.

Som de flesta av Västgötabergen, var Borgundabergets platå så gott som skoglös
fram till början på 1800-talet. I slutet på 1800-talet var ca: hälften av bergets platå
åkermark och hälften trädbevuxet, förmodligen som trädbevuxen betesmark. Den
idag relativt gamla skogen på berget har inte nyttjats till annat än till husbehov med
undantag av ett hygge i norr och några mindre arealer som har planterats med gran.

En mer utförlig beskrivning av området lämnas i skötselplanen.

Motivering av beslutet

För att reservatets skogar ska bibehålla sina höga naturvärden krävs att skogen huvudsakligen får utvecklas fritt utan ingrepp i form av t.ex. skogsbruksåtgärder, vedtåkt eller exploateringar av olika slag. För att betesmarkerna ska kunna bibehålla och utveckla naturvärden får inte markskiktet utsättas för gödsel eller annan negativ påverkan. Därav anser Länsstyrelsen det motiverat att införa föreskrifterna A1-A11 som reglerar dessa typer av åtgärder i reservatet.

För att bevara och utveckla områdets naturvärden krävs att vissa skötselåtgärder genomförs. Därav anser Länsstyrelsen det motiverat att införa föreskrifterna B1-B7 som möjliggör för förvaltaren att genomföra nödvändiga skötselåtgärder.

I syfte att begränsa störning eller annan skada på reservatets flora och fauna införs föreskrifterna C1-C4.

Konsekvensutredning

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för konsekvensutredning av regelgivning.

Beslutets förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser.

Riksintressen m.m.

Naturrestatet Borgundaberget ligger inom riksintresse för naturvård (NRO14099), riksintresse för kulturmiljövård (KR49). Det ligger även inom nationellt utpekade odlingslandskap (R8601) och regionalt värdefulla odlingslandskap (86-52). Inom reservatet finns en utpekad nyckelbiotop.

Kommunal översiktsplan

Beslutet överensstämmer med intentionerna i översiktsplanen för Falköpings och Skövde kommuner.

Befintligt områdesskydd

Delar av naturrestatet omfattas av landskapsbildskydd enligt 19 § Naturvårdslagen. Detta beslut upphävs inom naturrestatet Borgundaberget när reservatsbeslutet vunnit laga kraft.

Inom området ligger ett 1,6 ha stort biotopskydd som har beslutats av Skogsstyrelsen. Detta beslut strider inte mot föreskrifterna och intentionerna för biotopskyddet.

Miljömål

Naturrestatet utgör ett led i arbetet med att uppnå det av riksdagen antagna miljömålen Levande skogar, ett rikt odlingslandskap och ett rikt växt- och djurliv.

Intresseprövning

Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående markanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hushållningsbestämmelser

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet. Om det finns synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva beslutet om naturreservatet (7 kap. 7 § miljöbalken).

Skogsvårdslagen

Genom beslutet om naturreservat följer att skogsvårdslagens bestämmelser upphör att gälla i naturreservatet, (se 4 § Skogsvårdslagen (SFS 1979:429)).

Därmed har markägaren inte längre något ansvar enligt 29 § skogsvårdslagen för att bekämpa eller förebygga insektshärjning i skog.

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet gäller annan lagstiftning som vanligt, t.ex. följande:

- Miljöbalkens bestämmelser om Natura 2000, generella biotopskydd, vattenverksamhet och artskydd
- Fridlysningsbestämmelser i artskyddsförordningen
- Terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen
- Kulturmiljölagen
- Jaktlagstiftningen

Reservatets gränser

Reservatets gränser sammanfaller delvis med befintliga fastighetsgränser, se bilaga 1. Även efter justeringar av sådana fastighetsgränser i kartan, t.ex. efter fastighetsbestämning eller inmätning av gräns, ska reservatsgränsen anses följa fastighetsgräns i berörd del.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare är Länsstyrelsen i Västra Götalands län.
- Naturreservatets gränser märks ut i terrängen genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.
- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Länsstyrelsen. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreservatets skötsel och ska vid behov revideras.

Ersättningstalan

Om överenskommelse om ersättning inte kan träffas, måste sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan i Mark- och miljödomstolen som får avgöra ersättningsfrågan. Sådan talan måste enligt 31 kap. 13 § miljöbalken lämnas in till Mark- och miljödomstolen inom ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägaren rätten till ersättning.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i Skaraborgs Allehanda SLA, Skaraborgsbygden och Falköpings Tidning ortstidningar.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i Länsstyrelsens författningssamling och gäller omedelbart även om de överklagas.

I detta ärende har länsöverdirektör Lisbeth Schultze beslutat.

Naturvårdshandläggare Henrik Roos har varit föredragande. I handläggningen har också medverkat avdelningschef Sven Swedberg, enhetschef Johan Jannert, antikvarie Lisa Ragnarsson, länsarkitekt Mehdi Vaziri och länsjurist Anna Roslund.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Lisbeth Schultze

Henrik Roos

Så här överklagar du Länsstyrelsens beslut

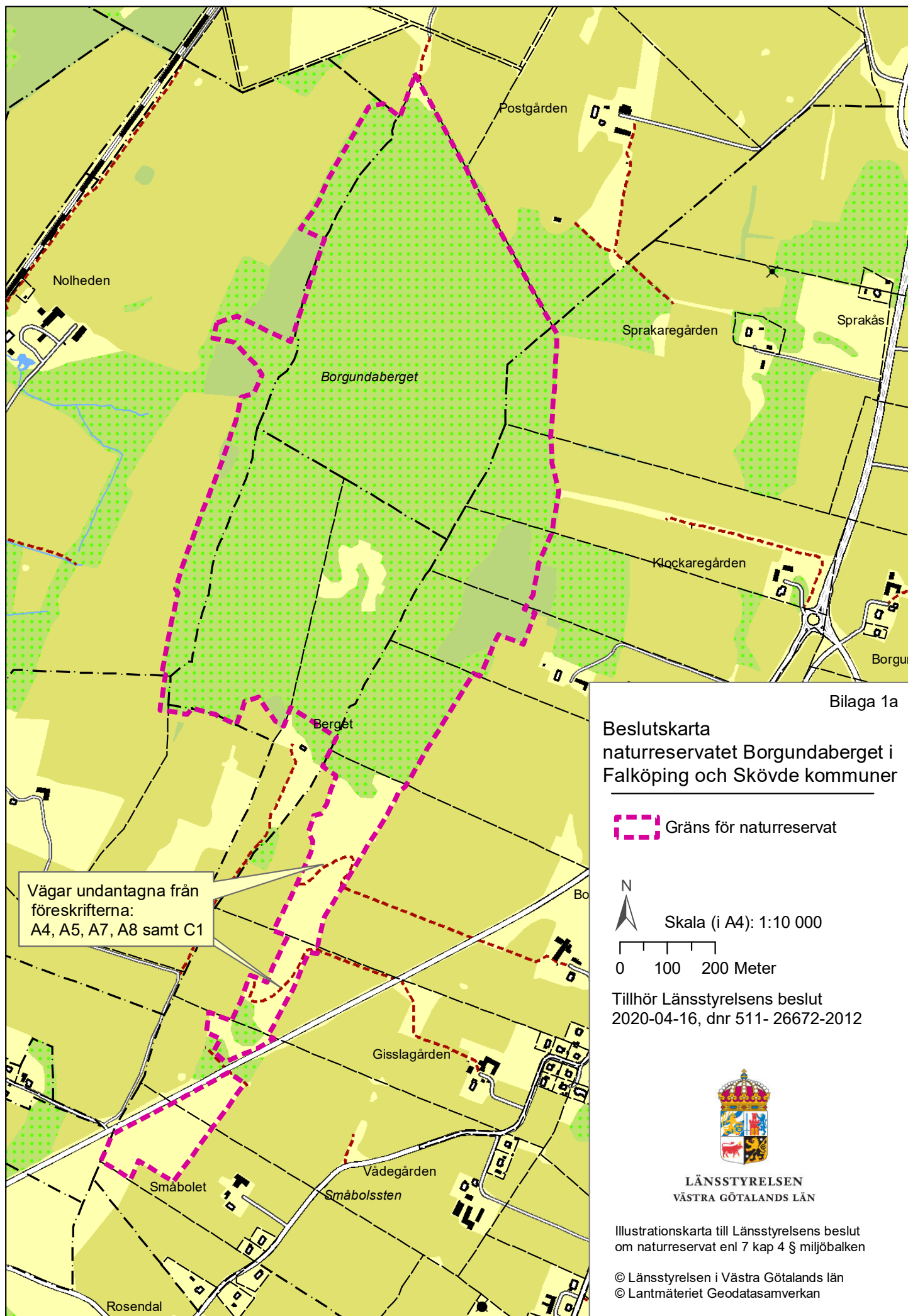
Länsstyrelsens beslut kan överklagas hos regeringen. **Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Länsstyrelsen.** Länsstyrelsens e-postadress är vastragotaland@lansstyrelsen.se. Skickar du med vanlig post är adressen Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 403 40 Göteborg.

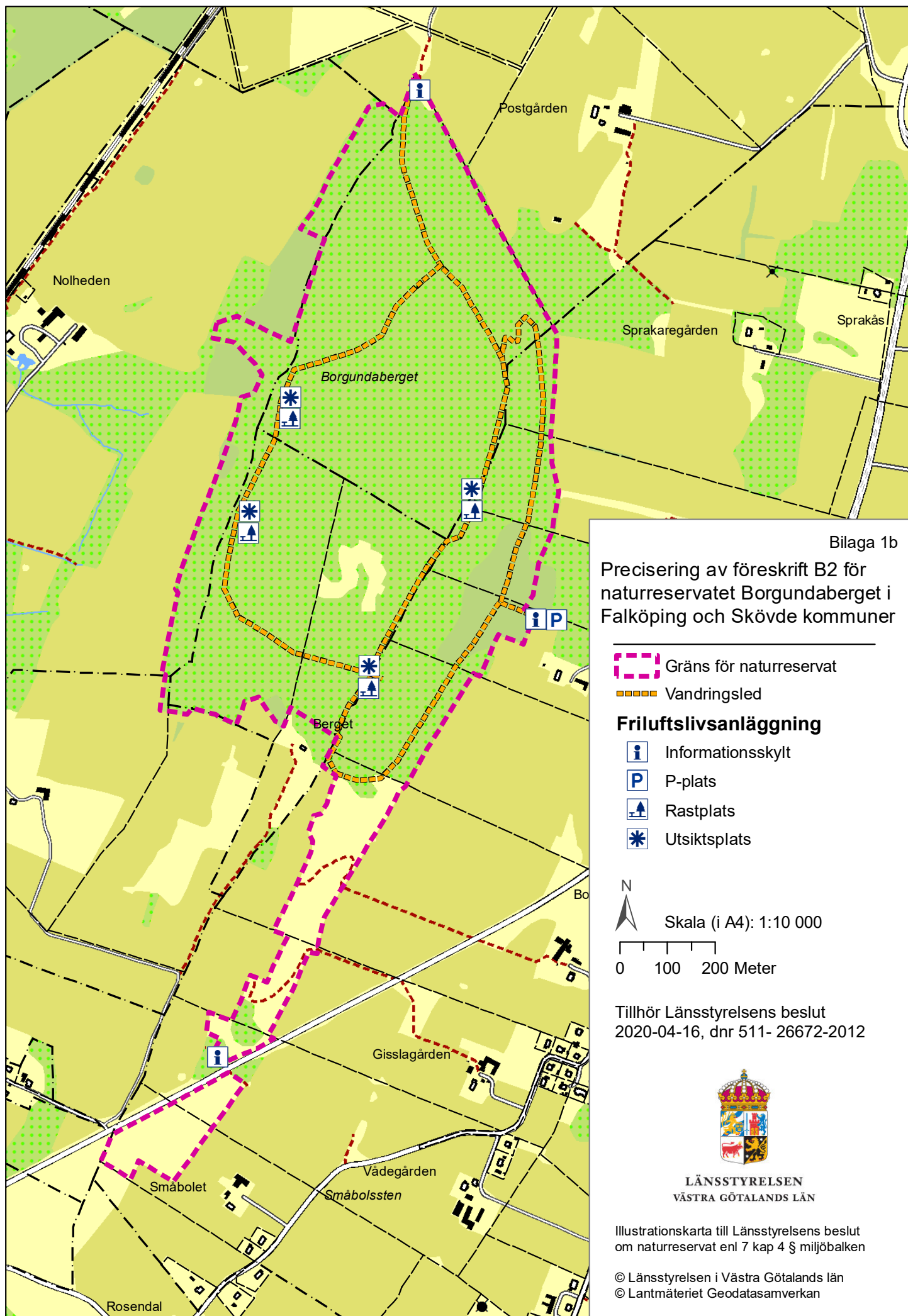
Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Länsstyrelsen överklagandet och handlingarna till regeringen.

Överklagandet ska ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag du fick del av beslutet. Är du osäker på när tiden går ut kan du kontakta Länsstyrelsen.

Överklagandet ska vara skriftligt. I skrivelsen ska du ange

- ditt namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress,
- vilket beslut du överklagar, till exempel genom att ange beslutsdatum och ärendets diarienummer, samt
- hur du anser att Länsstyrelsens beslut ska ändras och varför det ska ändras.





ÖVERSIKTSKARTA

Naturreservatet Borgundaberget Falköping och Skövde kommuner

